

kolikor morem soditi — s precejšnjo zanesljivostjo. Upal bi se skoraj reči s prav veliko zanesljivostjo, če me ne bi med podatki o Rusih motile takele malenkosti, kakor se naslednje tri, ki sem si jih zapomnil mimogrede: Tolstoj ni „modrec iz Sinjih Poljan“, marveč iz Jasne Poljane: znana novela Tolstega se ne imenuje „Smrt Iliina Iliča“, kakor jo Ocvirk imenuje pri Šestovu, marveč ima naslov „Smrt Ivana Iliča“, kakor ga pravilno navaja pri Remizovu. Knjiga Berdjajeva, ki jo Ocvirk imenuje „Pojem zgodovine“, ima v ruščini naslov „Smisel zgodovine“. Očitno ga je Ocvirk prevedel po francoskem naslovu. Toda to so malenkosti. Upam, da so se mu dogajale samo pri Rusih, ki jih je očitvidno spoznaval iz prevodov in tujih kompendijev. Njegovim „razgovorom“ ne morejo vzeti njih informativne vrednosti, zanimivosti, aktualnosti, prav gotovo pa ne njihove edinstvenosti v slovenski književnosti.

Josip Vidmar

Iz prevodne književnosti

„Zagrebski „Obzor“ je v svoji 48. številki iz peresa nekega „H.“ prinesel podlistek „Bibliografska razmatranja početkom god. 1954“, napisana na podlagi knjižnih novosti, ki jih je vseučiliška knjižnica v Zagrebu kot dolžne izvide prejela od raznih založništev v naši kraljevini. Poleg izvornih spisov omenja tudi prevode, poleg srbohrvaške knjižne produkcije govori posebe tudi o slovenski. Pri slovenski prevodni književnosti omeni s posebnim povdarem, da smo v razmeroma kratki dobi, ki jo upošteva, dobili sedem prevedenih del iz šestih raznih literatur, kar mu je „lijep primjer prosvetnog eklektizma slovenskog naroda“. Toda, ko ta dela našteva, se že kar ob prvem, Francozu Ackerju, začudi: „gdje su ga smogli!“ Gre za sledečo knjigo: „Paul Acker: Ljubezen in dolžnost. Iz francoščine prevel J. Kotnik. V Celju. Družba sv. Mohorja. 1954. 90 str.“ Še bolj bi se bil začudil, če bi pogledal v kak francoski kompendij, kako sodijo Francozi sami o tem pisatelju, nato pa zasledoval, kako smo se mi ob njem razpisali. Velika „Histoire“, ki sta jo uredila J. Bédier in P. Hazard, ga sicer pozna, tega njegovega dela pa ne. Enako obsežno delo, ki pa upošteva samo najnovejšo dobo, in ki ga je uredil Montfort: „Vingt-cinq ans de littérature française“, citira šestnaest njegovih romanov, samo tega ne! Pri nas pa smo se o njem razpisali, kakor da je Acker bogvekakšna korifeja francoske književnosti. Tako bi bil „Obzorov“ podlistkar videl, da pri nas ne vlada vseskozi „prosvjetni eklektizem“, ampak — „Acker“ je namreč pri nas precej razširjen tip! — duh dobe „Krištofa Šmida“ in Slomškovih „Drobtinic“. To je še zelo razširjeno mnenje, da je kako pisanje že umetniško, samo da je eksemplifikacija kake katekizmove zapovedi, kakšna slika že umetnost, samo da je ilustracija kakega svetopisemskega prizora. Miselnost, ki se pri literarnih delih zadovoljuje z edino njihovo kvaliteto, ki pa je negativna — namreč, da niso pohujšljiva — in od takih del pričakuje še kaj „duhovnega haska“! V resnici je ves „hasek“ precej dvomljiv. Pri primitivnih ljudeh utrjuje letargično mišljenje, ki je prepričano, da je v življenju potreben le blag, plemenit namen, pa pojde vse po maslu, kakor ob čudovitem, naravnost čudežnem sprejemu, ki so ga predmestne žene in predmestni otroci priredili Ackerjevi salonski naivki. V kritičnih dušah zbuja pomilovanje in odpor, doraščajoče pisatelje pa naravnost pohujšuje, ker jih vzpodbuja k samo-

zavestnim monologom: „Takale reč! In francoska! In pri nas se tako hvali! No, kaj takega zmorem pač tudi jaz!“

Ljudje, ki so to reč dvakrat poslali med Slovence, pač niso opazili, da že v svojem naslovu samem razodeva primitivno problematiko in tehniko, ki v naši književnosti sega nekako od Janeza Ciglerja do Pavline Pajkove, in ki jo res da še zastopajo nekateri zakesneli epigoni. Tudi niso opazili, da je Acker svojo lastno tezo v zadnjem stavku izrečno zatajil in jih tako vse skupaj potegnil za nos. — Vse tako pisanje, pa naj bo že francosko ali slovensko, nima v resnici z umetnostjo prav nobenega opravka, ampak sodi v pedagoško literaturo. Skrajni čas je že, da se tudi pri nas oglasijo pedagogi in ocenijo te vrste pedagoško literaturo po njeni pravi vrednosti. Za Slovence sploh pa je teza popolnoma jasna: Nespametno je, če uvažamo iz tujine blago, v katerem se za krinko umetnosti skriva nekaj, kar nima z umetnostjo nobene zveze. Take robe produciramo sami dovolj! In smo na te vrste avtarkijo še celo ponosni!

Kdor hoče prav jasno videti in naravnost doživeti, kako daleč narazen, prav kakor zemlja in nebo, sta si literarni dninar in pravi umetnik, naj si najprej prečita Ackerja, takoj za njim pa najnovejšega Hamsuna, ki smo ga dobili (Viktorija. Zgodba o ljubezni. Poslovenil Ludvik Mrzel. Ljubljana. Založba „Priatelj“. 1935. 103 str.). Oba obravnavata prav isti problem, ki ga je Francoz že v naslovu (*L'Amour et le Devoir*) pokazal, pri obeh se stvar tragično konča, toda kako različna je pri obeh pot. Pri Ackerju primitivna mehanika, ki operira s starimi, znanimi klišeji in obrabljenimi šablonami — kar je učinkovita praksa takih skribentov, ki si svojega občinstva ne upajo preveč vznemirjati ali razburjati, ampak samo v dostojnih mejah — pri Hamsunu pogled v najgloblje globine človeške duše, čut za najnežnejše tresljaje človeških čustev, in izredna finesa, naravnost delikatnost v njih opisovanju. Pri Ackerju zmaga na vseh koncih in krajih, tragika — v nasprotju z vso vsebino in tendenco knjige — skrita šele na zadnji strani, pri Hamsunu pod „viktorijoznim“ imenom naslova samo trpljenje in bridka sladkost, ki se stopnjuje od prve do zadnje strani. Zato pa Hamsun tudi mislečega in čutečega človeka prav do dna razniha in razgiblje, ta Acker pa je dober kvečjemu za to, da kot umetniško delo ranžira na — sedemnajstem mestu!

* * *

„Hramova knjižnica“ je med tem doživela dva nova zvezka. Nobelov laureat Bunin je zastopan s tremi novelami (*Gospod iz San Franciska*. Sin. Ignat. Poslovenil Josip Vidmar. Ljubljana. Založba „Hram“. 1935. 91. str.). Prva, ki se navadno navaja med njegovimi najznamenitejšimi, si je to slavo pridobila pač bolj s svojo aktualno, času primerno socialno temo, čeprav je napisana že leta 1915, globlji, umetniško pomembnejši se zdita meni prejši ostali dve, posebno prva. Na prevodu se opažajo težave, ki jih ima slovenščina s tujkami, ki so doslej v njej nenavadne ali manj navadne, posebno, če pridejo prevajavcu pred oči zapisane s cirilico. Prevajavec jih je včasih puščal v obliki, ki jo imajo v jeziku, iz katerega so posnete (*bouillon* 9, *trumeau* 25, *pompon* 29), drugod zopet je omahoval (*johannisberg* 10). Tako omahovanje pa se mi ne zdi pravilno. Trebalo bi bilo pisati „*Johannisberg*“, kakor tudi v naslovu „*San Francisco*“. Očitne težave se kažejo v slučajih kakor „*veliko lady in gentlemanov*“ (12) in „*neseserji*“ (12), toda te težave bo že praksa sama sčasom zmogla. Par reči pa je, ki so že danes jasne: „ka-

kav" (9) je nepotrebna korektnost, namestu „kakao“, ki bi ga bil lahko z mirno vestjo zapisal, „z nogami preko ročic“ je (10—11) neumljivo, „pre stol“ (15) bo menda naš „oltar“ (Rus ne more pisati katoliške terminologije!), „mineralne vode“ (15) imenujemo Slovenci s prastaro, domačo besedo „slatine“ („Slatina“ ni prvotno krajevno ime, kakor mislijo nekateri, kraj je marveč dobil svoje ime po vodi!), „lesene pručice“ (19) bodo pač naše „cokle“, „Rejs XVII.“ (21) je zastopnik znane nemške plemiške rodbine „Reuss“, „langust“ (21, 31) je v slovenščini ženskega spola, „za primer pristanka“ (21) je grda nespodobnost, „val“ (33) pa nerodna, moteča tiskovna napaka (nam. „valj). Ljubljanska „polkna“ (38, 39) so v skrbnem jeziku že davno zamenile „oknice“. — Enake reči se, čeprav v manjši meri, opažajo tudi na zvezku, ki je posvečen Tolstemu (Oče Sergij. Po plesu. Prevedel Josip Vidmar. Ljubljana. Založba „Hram“. 1933. 77 str.). „Oče Sergij“ je pretresljiv kos avtobiografije in samoizpovedi Tolstega, ki odpre nekaj pogleda v ono plat njegove duševnosti, ki ga je nazadnje pognala z Jasne Poljane v Astapovo, „Po plesu“ je skica iz njegovih zadnjih let. Toliko desetletij se pri nas že prevaja iz ruščine, vendar pa se naši prevajavci doslej še niso zedinili, kako bi slovenili tako tipično rusko stvar, kakor je „kriľce“. Težava je v tem, da pri nas nimamo nič enakega (kakor n. pr. Hrvatom ni mogoče dopovedati, kaj je „opaž“ — prim. zadnjo stran uvoda v Benešičev prevod Reymontovih „Seljakov“ I.). Najpreprostejša rešitev, s katero pa bravcu ni prav nič pomagano, je Vidmarjeva, da se beseda kratkomalo nespremenjena prenese v slovenščino. Najboljše bo pač menda, če se odločimo za Levstikov „pomol“ ali „pomoli“, ki ga je uvedel v prevodu „Vojne in mira“. „Sanišče“ že po svojem sufiksu ni pravilno tvorjena beseda (24, 73); v Slovenskih goricah pravimo temu, bistvenemu delu sani („Schlittenkufe“) „sanovka“. „Dagerotipija“ bi se v slovenščini menda boljše pisala „daguerrotipija“ (67), „gik“ (60, dvakrat!) pa na vsak način „gig“. —

J. A. Glonar.

Iz tujih knjig in revij

Jadransko vprašanje. Naravno je, da so stala romanska mesta mnogo višje kakor slovanska okolica. A sam Dubrovnik nam dokazuje, da ni mogoče govoriti samo o italijanski kulturi dalmatinskih mest in tudi trditvev o italijanstvu stavbarstva ima še drugo lice, ne glede na slogovne elemente predbeneške dobe. Benečani so pač zidali javna, upravna poslopja in trdnjave. Duhovščina italijanskega rodu je zidala cerkve, samostane in stolnice. Beneški plemič, ki je prišel v dalmatinska mesta, je zidal tudi v italijanskem slogu in njega je posnemal bogati meščan domačega rodu. Omeniti je še treba, da je bila tedanja italijanska umetnost velika moda po vsej Evropi. Tako je torej razumeti italijanstvo dalmatinskih stavb, zlasti ker Slovani niso imeli svojih mest, dasi so bili ves čas številčno in prostorno močnejši.

O narodno mešanih krajih je možno govoriti samo v Italiji, kjer živi več stotisoč Slovanov, na jugoslovanskem ozemlju pa kvečjemu desettisoč Italijanov. Nad vse resno in opasno je manjšinsko vprašanje v severozahodnem kotu Jadrana, dočim v Dalmaciji ne more biti govora o resničnem manjšinskem problemu. Štiristotisoč Slovanom v Italiji odgovarja desettisoč Italijanov v Dalmaciji, razmerje je torej 1:40. Še večjo nevarnost in nenaravnost odkriva dejstvo, da živa italijanska manjšina v Dalmaciji vse manjšinske